

Státní závěrečná zkouška: Estetika

Studijní plán: maximus

Část SZZ: Estetika

Tematické okruhy:

1. POJEM KRÁSY
2. MIMÉISIS
3. KRÁSA A VZNEŠENO
4. VKUS
5. KRÁSA UMĚNÍ A KRÁSA PŘÍRODY
6. ESTETICKÝ POSTOJ
7. UMĚNÍ A ZKUŠENOST
8. KULTURA A IDEOLOGIE
9. KULTURA, SUBKULTURA, KONTRAKULTURA
10. MEDIÁLNÍ KOMUNIKACE A PROBLEMATIKA ZNAKU
11. FILOSOFIE A JAZYK V ANTICKÉM A STŘEDOVĚKÉM MYŠLENÍ
12. MASOVÁ A POPULÁRNÍ KULTURA

Část SZZ: Dějiny a teorie jednotlivých druhů umění

Tematické okruhy:

1. UMĚNÍ JAKO ZNAK (SÉMIOLOGICKÉ TEORIE UMĚNÍ)
2. UMĚNÍ JAKO EXPRESE
3. POETIKA A RÉTORIKA
4. DRAMATICKÉ UMĚNÍ A JEHO SLOŽKY
5. ESTETICKÝ POSTOJ A DIVADLO
6. TEXT A DIVADLO
7. FILMOVÁ ESTETIKA A TEORIE FILMOVÉHO ŽÁNRU
8. STŘEDOVĚKÝ KLÁŠTER JAKO CENTRUM KŘESŤANSKÉ ZBOŽNOSTI, VZDĚLANOSTI A UMĚNÍ
9. VRCHOLNÁ RENESANCE V ITÁLII 16. STOLETÍ
10. LITERÁRNÍ KRITIKA, JEJÍ CÍL A METODA
11. NOVÁ KRITIKA
12. TEORETICKÝ NÁVRAT POJMU AUTORSKÉ INTENCE A JEHO KRITIKA

TYTO OKRUHY VYJADŘUJÍ ZÁKLADNÍ PENSUM ZNALOSTÍ, KTERÉ BY MĚL *A ABSOLVENT*KA ESTETIKY OBSÁHNOUT. VLASTNÍ OTÁZKY K SZZ BUDOU PŘED USKUTEČNĚNÍM SZZ ZVOLENY NA ZÁKLADĚ ODEVZDANÉHO SEZNAMU LITERATURY A STUDENT*KA SI JE PŘIPRAVÍ PŘEDEM (viz Nařízení ředitele UUK k realizaci ústní části státní závěrečné zkoušky od začátku akademického roku 2022/23: <https://www.ff.jcu.cz/cz/fakulta/ustavy/ustav-ved-o-umeni-a-kulture/pro-studenty/estetika>)

NÍŽE JE UVEDENA ZÁKLADNÍ DOPORUČENÁ LITERATURA K JEDNOTLIVÝM OKRUHŮM:

Část SZZ: Estetika

1. POJEM KRÁSY

ECO, Umberto (ed.), *Dějiny krásy*. Praha, Argo 2005.

ECO, Umberto, Krása. In: týž, *Na ramenech obrů*. Praha: Argo 2018, 31–58.

SEEL, Martin, Beauty – A Brief Conceptual Journey. *Philosophical Alternatives*, (4), 2012, s. 28–36.

ZUSKA, Vlastimil: Krása a další kategorie estetiky. In: týž, *Estetika. Úvod do současnosti tradiční disciplíny*. Praha: Triton, 2001, s. 77–88.

2. MIMÉISIS

PLATÓN: *Ústava*. Praha: Svoboda, 1993, s. 436–458 (595a–608b).

SENECA, Lucius Annaeus: 84. list. In: *Výbor z listů Luciliovi*. Praha: Svoboda 1969, s. 159–162.

LESSING, Gotthold Ephraim: Láokoón. In: *Hamburská dramaturgie, Láokoón, Stati*. Praha: Odeon, 1980, s. 279–386.

KANT, Immanuel: *Kritika soudnosti*. Praha: Odeon, 1975, s. 123-127.

HEGEL, Georg Wilhelm Friedrich: *Estetika*. Praha: Odeon, 1966, sv I, s. 83-85.

3. KRÁSA A VZNEŠENO

BURKE, Edmund: *O vkuse, vznešenom a krásnom: filozofické skúmanie o pôvode našich ideí vznešeného a krásneho*. Bratislava: Tatran, 1981.

HEPBURN, Ronald W.: The Concept of the Sublime: Has it any Relevance for Philosophy Today? *Dialectics and Humanism* 1–2, 1988, s. 137–155.

ZUSKA, Vlastimil: Krása a další kategorie estetiky. In: týž, *Estetika. Úvod do současnosti tradiční disciplíny*. Praha: Triton, 2001, s. 77–88.

4. VKUS

DADEJÍK, Ondřej: David Hume a problém vzniku moderní estetiky. *Aluze* 2, 2002, s. 73–81.

HUME, David: O normě vkusu. *Aluze* 2, 2002, s. 82–91.

KORSMEYER: Carolyn, Taste: Modern and Recent History. In: *Encyclopedia of Aesthetics*. Oxford: Oxford University Press, 1998.

TOWNSEND, Dabney: Taste: Early History. In: *Encyclopedia of Aesthetics*. Oxford: Oxford University Press, 1998.

5. KRÁSA UMĚNÍ A KRÁSA PŘÍRODY

CARLSON, Allen, Oceňování a přírodní environment. In: Zahrádka, P. (ed.), *Estetika na přelomu milénia. Vybrané problémy současné estetiky*. Brno: Barrister & Principal 2010, s. 379–389.

DADEJÍK, O., Environmentální estetika. In: Zahrádka, P. (ed.), *Estetika na přelomu milénia. Vybrané problémy současné estetiky*. Brno: Barrister & Principal 2010, s. 373–383.

HEPBURN, Ronald W., Contemporary Aesthetics and the Neglect of Natural Beauty. In: týž, *Wonder and other Essays in Aesthetics and Neighbouring Fields*. Edinburgh University Press 1984, s. 9–35.

6. ESTETICKÝ POSTOJ

BULLOUGH, Edward: ‚Psychická distance‘ jako faktor v umění a estetický princip. *Estetika* 32 (1), 1995, s. 10–30.

MUKAŘOVSKÝ, Jan: Význam estetiky. In: týž: *Studie I*. Brno: Host, 2000, s. 64–84.

ZUSKA, Vlastimil: Estetický prožitek. In: týž, *Estetika. Úvod do současnosti tradiční disciplíny*. Praha: Triton, 2001, s. 36–76.

7. UMĚNÍ A ZKUŠENOST

DEWEY, John: The Live Creature. In: týž, *Art as Experience*. New York and London: George Allen & Unwin Ltd., 1934, s. 3–19.

NOĚ. Alva: *Strange Tools: On Art and Human Nature*. New York: Hill and Wang, 2015. (kapitoly 1–5), s. 3–71.

8. KULTURA A IDEOLOGIE

ALTHUSSER, Louis: Ideologie a ideologické státní aparáty. In Bendová H., Strnad, M. (eds.): *Společenské vědy a audiovizie*. Praha: AMU 2014, s. 265–292.

EAGLETON, Terry: Co je to ideologie? In Borovička L. (ed.): *„Světový názor“ od Humboldta k Eagletonovi*. Praha: Academia, 2017, s. 151–171.

HEYWOOD, Andrew: Politické ideologie. 4. vyd. Vydavatelství A. Čeněk, 2010.

9. KULTURA, SUBKULTURA, KONTRAKULTURA

ADORNO, Theodor W.: Přehodnocení kulturního průmyslu. Online: <http://glosy.info/texty/prehodnoceni-kulturniho-prumyslu/>.

ADORNO, Theodor W.: *Schéma masové kultury*. Praha, Oikoymenth 2009.

HEBDIGE, Dick: *Subkultura a styl*. Praha: Dauphin, 2012.

KOLÁŘOVÁ, Marta (ed.): *Revolta stylem: Hudební subkultury mládeže v České republice*. Praha: SLON 2011.

10. MEDIÁLNÍ KOMUNIKACE A PROBLEMATIKA ZNAKU

BURTON, G.B., JIRÁK, J.: *Úvod do studia médií*. Barrister and Principal, Praha 2001 (s. 51–61).

GVOŽDIAK, Vít. *Základy sémiotiky 1*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. s. 35–78.

HALL, Stuart. Encoding/decoding. [s.l.]: [s.n.], 1980. S. 128–138. In: HALL, Stuart, HOBSON, Dorothy, LOWE, Andrew and TILLIS, Paul: *Culture, Media, Language*. London: Hutchinson, 1980, s. 128–38.

SAUSSURE, Ferdinand: *Kurs obecné lingvistiky*. Odeon 1989 (s. 95–103, 139–147, 119–156).

11. FILOSOFIE A JAZYK V ANTICKÉM A STŘEDOVĚKÉM MYŠLENÍ

PLATÓN: *Kratylos*. Praha: OIKOYMENH, 1994, s. 15–25, 70–89.

AUGUSTIN: O učiteli. In: SVOBODA, Karel: *Estetika svatého Augustina a její zdroje*. Praha: Svoboda, 1996, s. 243–278.

SOUSEDÍK, Stanislav: *Jan Duns Scotus hlavní rysy jeho metafyziky*. In: *Křesťanství a filosofie: postavy latinské tradice – Augustinus, Boëthius, Jan Eriugena, Anselm z Canterbury, Tomáš Akvinský, Jan Duns Scotus: [Sborník přednášek]*. Praha: Česká křesťanská akademie, 1994, s. 139–145.

12. MASOVÁ A POPULÁRNÍ KULTURA

ADORNO, T. W. – HORKHEIMER, M.: Kulturní průmysl Osvícenství jako masový podvod. In: týž, *Dialektika osvícenství: filosofické fragmenty*. Praha: OIKOYMENH, 2009, s. 123–166.

MARCUSE, Herbert: Vítězství nad nešťastným vědomím: represivní desublimace. In: týž, *Jednorozměrný člověk: studie o ideologii rozvinuté industriální společnosti*. Praha: Naše vojsko 1992, s. 66–82.

GIDDENS, Anthony.: *Důsledky modernity*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1998, s. 23–53.

Část SZZ: Dějiny a teorie jednotlivých druhů umění

1. UMĚNÍ JAKO ZNAK (SÉMIOLOGICKÉ TEORIE UMĚNÍ)

DE SAUSSURE, Ferdinand: *Kurz obecné lingvistiky*. Praha: Academia, 1996, s. 44–53 a 95–99.

MUKAŘOVSKÝ, Jan: Místo estetické funkce mezi ostatními. In: týž, *Studie I*. Brno: Host, 2001, s. 169–184.

MUKAŘOVSKÝ, Jan: Umění. In: týž, *Studie I*. Brno: Host, 2001, s. 185–207.

MUKAŘOVSKÝ, Jan: Umění jako sémiologický fakt. In: týž, *Studie I*. Brno: Host, 2001, s. 208–214.

GOODMAN, Nelson: Kdy je umění? In: Kulka, T. a Ciporanov, D. (eds.), *Co je umění?* Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2010, s. 255–267.

GOODMAN, Nelson: Jak budovy znamenají. In: týž, *Nové pojetí filozofie a dalších umění a věd*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2017, s. 57–73.

GOMBRICH, Ernst H.: *Meditations on a Hobby Horse or the Roots of Artistic Form*. In: týž, *Meditations on a Hobby Horse and Other Essays on the Theory of Art*. Oxford and New York: Phaidon Press, 1971, s. 1–11.

2. UMĚNÍ JAKO EXPRESE

DIDEROT, Denis: *Herecký paradox*. Olomouc: Votobia, 1997, s. 19–94.

TOLSTOJ, Lev Nikolajevič: *Čo je umenie*. Bratislava: Slovenský spisovateľ, 1958, s. 47–53 a 144–151.

LANGER, Susanne K.: Expressiveness. In: táž, *Problems of Art*. New York: Charles Scribner's Sons, 1957, s. 13–26.

LANGER, Susanne K.: The Art Symbol and the Symbol in Art. In: táž, *Problems of Art*. New York: Charles Scribner's Sons, 1957, s. 124–139.

3. POETIKA A RÉTORIKA

ARISTOTELÉS: *Poetika*. Praha: OIKOYMENH, 2008.

HORATIUS Flaccus, Quintus: *O umění básnickém*. Praha: Academia, 2002.

CICERO, Marcus Tullius: *O řečníku*. Praha: Hendrich, 1940, s. 24-32, s. 91–102.

4. DRAMATICKÉ UMĚNÍ A JEHO SLOŽKY

HOSTINSKÝ, Otakar: Sdružení umění – souborné umělecké dílo. In: *týž, Studie a kritiky*. Praha: Československý spisovatel, 1974, s. 256–273.

ZICH, Otakar: Povaha dramatického díla, Teorie syntetická. In: *týž, Estetika dramatického umění: teoretická dramaturgie*. Praha: Panorama, 1986, s. 13–34.

MUKAŘOVSKÝ, Jan: K dnešnímu stavu teorie divadla. In: *týž, Studie I*. Brno: Host, 2007, s. 391–406.

5. ESTETICKÝ POSTOJ A DIVADLO

BULLOUGH, Edward: "Psychická distance" jako faktor v umění a estetický princip. In: *Estetika 32 (1)*, 1995, s. 10–30.

ORTEGA Y GASSET, Jose: Idea divadla. *Divadelní revue 4 (2)*, 1993, s. 10–16.

ZICH, Otakar: „Teorie analytická“. In: *týž, Estetika dramatického umění: teoretická dramaturgie*. Praha: Panorama, 1986, s. 35–56.

6. TEXT A DIVADLO

HOSTINSKÝ, Otakar: Sdružení umění – souborné umělecké dílo. In: *týž, Studie a kritiky*. Praha: Československý spisovatel, 1974, s. 256–273.

ZICH, Otakar: Dramatický text: Tvorba dramatikova. In: *týž, Estetika dramatického umění: teoretická dramaturgie*. Praha: Panorama, 1986, s. 59–88.

MUKAŘOVSKÝ, Jan: K dnešnímu stavu teorie divadla. In: *týž, Studie I*. Brno: Host, 2007, s. 391–406.

MUKAŘOVSKÝ, Jan: Dialog a monolog. In: *týž, Studie II*. Brno: Host, 2001, s. 89–115.

VELTRUSKÝ, Jiří: Dramatický text jako součást divadla. In: *týž, Příspěvky k teorii divadla*. Praha: Institut umění – Divadelní ústav, 2019, s. 51–59.

7. FILMOVÁ ESTETIKA A TEORIE FILMOVÉHO ŽÁNRU

GRANT, Barry Keith. *Film Genre: From Iconography to Ideology*. London: Wallflower, 2007, s. 4-28.

PYE, Douglas. Western (Genre and Movies). In: GRANT, Barry Keith, ed. *Film Genre Reader III*. Austin: University of Texas Press, 2003, s. 203–218.

SHRADER, Paul. Notes on Film Noir. In: GRANT, Barry Keith, ed. *Film Genre Reader III*. Austin: University of Texas Press, 2003, s. 229–242.

8. STŘEDOVĚKÝ KLÁŠTER JAKO CENTRUM KŘESŤANSKÉ ZBOŽNOSTI, VZDĚLANOSTI A UMĚNÍ

BARTLOVÁ Milena: *Průvodce studiem dějin středověkého umění*, Praha: UMPRUM, s. 64–65, 180–182.

VLČEK, Pavel, Dušan FOLTÝN, Petr SOMMER: *Encyklopedie českých klášterů*, Praha: Libri, 1997.

JANSON, Hors Woldemar, Hyberno-Saxon Style, in: *týž, History of Art / J. W. Janson, revised and expanded by Anthony F. Janson*, New York: Harry N. Abrams, 1986, 2010, s. 256–258, 261.

BROWN, Michelle P.: *The Lindisfarne Gospels and the Early Medieval World*, London: The British Library, 2010.

9. VRCHOLNÁ RENESANCE V ITÁLII 16. STOLETÍ

RAUCH, Alexander, Malířství vrcholné renesance a manýrismu v Římě a střední Itálii, in: Toman Rolf (ed.), *Umění italské renesance. Architektury, sochařství, malířství, kresba*, Praha: Slovart, 2000, s. 316–331.

RAUCH, Alexander, Renesanční malířství v Benátkách a severní Itálii, Toman Rolf (ed.), *Umění italské renesance. Architektury, sochařství, malířství, kresba*, Praha: Slovart, 2000, s. 350–415.

HOLBERTON, Paul, Palladio's Career and Clientele, in: týž, *Palladio's villas. Life in the Renaissance Countryside*, London: John Murray, 1990, s. 3–14.

HOLBERTON, Paul, Site, Sight and Height, in: týž, *Palladio's villas. Life in the Renaissance countryside*, London: John Murray, 1990, s. 111–128.

ECO, Umberto: „O stylu“. In: týž, *O literatuře*. Praha: Argo, 2004, s. 152–167.

ELIOT, Thomas Stearns: „Tradice a individuální talent“, „Dokonalý kritik“, „Funkce kritiky“, „Hranice kritiky“. In: *O básnictví a básnících*. Praha: Odeon, 1991, s. 9–37 a 118–133.

SAINTE-BEUVE, Charles-Augustin: „O kritické metodě“. In: týž, *Podobizny a eseje*. Praha: Odeon, 1969, s. 215–222.

11. NOVÁ KRITIKA

BEARDSLEY, Monroe C., WIMSATT William Kurtz: Intencionální klam. In: Onufer, Petr (ed.): *Před potopou: kapitoly z americké literární kritiky 1930-1970*. Praha: Revolver Revue, 2010, s. 109–125.

BROOKS, Cleanth: Literární kritika: básník, báseň, čtenář. In: Onufer, Petr (ed.): *Před potopou: kapitoly z americké literární kritiky 1930-1970*. Praha: Revolver Revue, 2010, s. 189–205.

BROOKS, Cleanth: The Heresy of Paraphrase. In: týž, *The Well Wrought Urn: Studies in the Structure of Poetry*. London: Dennis Dobson, 1968, s. 157–175.

RANSOM, John Crowe: Kritika a.s. In: Onufer, Petr (ed.): *Před potopou: kapitoly z americké literární kritiky 1930-1970*. Praha: Revolver Revue, 2010, s. 69–83.

12. TEORETICKÝ NÁVRAT POJMU AUTORSKÉ INTENCE A JEHO KRITIKA

FISH, Stanley: Jak je to tu s textem? *Aluze* 6 (3), 2002, s. 68–76.

HIRSCH, Eric Donald: Objektivní interpretace. *Aluze* 6 (3), 2002, s. 150–65.

WALTON, Kendall L.: Kategorie umění. In: Zuska, Vlastimil (ed.): *Umění, krása, šeredno: Texty z estetiky 20. století*, Praha: Nakladatelství Karolinum, 2003, s. 49–76.